

GAZET'A TRANSILVANIEI

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Foi'a, candu concedu ajutorie. — Pretiu: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieresterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 3 galbini mon. sunatòria.

Brasovu 22/10 Novembre 1868.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Transilvania.

Constantinu Alutau,

canonicu metropolitanu si vicariu generale a repausatul in Domnulu in 11 Novembre 1868 spre doliu clerului!

Blasiu 13 Nov. Astazi petrecuram la mormentu pre Rsmulu Constantiu Alutau, canonicu metropolitanu si dela mrtori metropolitului Siulatia vicariu capitulariu. Repausatul a patimito de pitire timpu indelungato, care morbu suntu acum cateva luni, asta s'a ingreiatu, in catu miscarea i devenise mai cu neputentia. Catra acesta in dilele din urma se aduse una scadere a poterilor, de ingrigirea pentru vieti patientului era prea intemeiata. Mercuri demaneti a sentit intorcere spre bine, inse dorere numai paruta, ca sera ailei aceleia termina siu vietie densului.

Constantiu Alutau a fostu nascutu in Sambotelecu comitatulu Dobocii la 11 Maiu 1796. Terminandu cursula teologica in Viena la St. Barbara in an. 1819 au fostu denumiti profesorii in Blasiu, care oficiu lu portau cu onore pana la 1827, candu merse vicario episcopescu in Fagaras. La an. 1834 fu alese canonici la capitolulu din Blasiu, — ca atare fu mai multu timpu directoriu la scolele de aici, vicario alu ordinariatului si de doue ori vicario capitulariu, in 1850 dupa depunerea eppului I. de Lemény si acum. Afara de aceea mai portau repausatul si alte deregatorios biserioesci.

A fostu omu cu bunavolientia, asiediatu si pacioiu preste muresa. Nesunti a spre vieta neturburata la facutu, se nu partice la scomotulu vietii politice, si se traiasca de totu retrusu, de si imbracat posturi atatu de eminenti. Chiaru pentru aceea mi se pare forte insenata episod a aceea din vieta densului, candu in contra datine sale a tienutu una cuventare de coprinsu politica, a facutu una manifestacione franca in sensulu celor mai curate si mai generali dorintie si nessuntie romanesco. Spre caracterisarea repausatului insenau aci in templarea, de care mi este vorba.

In 1-a Ian. v. 1867 dd. capitulari, profesori si alti onoratori mersera la densulu in corpua spre a i gratula, ce s'a facutu prin una vorbire lipsita si de umbr'a unei coloriture politice. Cu atatu fu mai mare si mai placuta supinderea celor presenti, candu audira din gura Rsmului Alutau cuventele: „Si eu vedorescu anu mai fericitu, decatu anulu, care lu inclusiamu, anume; ca anulu acesta pentru noi romanii a fostu tristu si nefericito. Legile din Sibiu sanctionate de Maiestate spre garantarea limbii si a confesiunilor romane, legile, prin cari natiunea romana s'a inarticulatu, au fostu nimicite prin o trasatura de pena”, — si in tonul acesta continua barbatulu, ce fugie de politica, urandu celor presenti si romanilor anu mai fericie, ca celu espirato.

Pauseze in pace pre venerandulu barbatu, er cuventele densului, si, se se plenesca catu mai curendu! —

ria, incetandu numai pe unu momentu a face capitalu politiou din legi si din justitia, vomu vedé, ca, deca avemt numai catu de pucina idea de ceea ce se dice: „principiu de egalitate” si simtia de dreptate si ecuitate, trebuie se marturisim in ultim'a analise, ca compitorii projectului de susu, din care si numele natiunei romane l'au eliminat, in acelui momentu n'au datu dovada, ca ar' fi fostu si ei de facia atunci, candu au impartit Ddieu ta lentele dreptatii si ale ecuitatii in simtiurile animalor omenesci, fiindca din principiul statului s'a facutu in elu o caricatura de capitalu politicu! —

Mai. Sa imperatulu si regele, candu a binevoito a depune juramentul pe constitu-tiune in ouentele:

„Jara eto. ca Vomu conserva bisericele lui Ddieu, juriidictionile bisericesci si civili ale Ungariei si ale tierelor ei socia, pe locuitorii ei bisericesci si civili de tota classe in drepturile, imunitatile, libertatile, privilegiale, si in vechiele loru datene bune si aprobate. Vomu face dreptate fiacarua eto. etc. a juratu si pentru conservarea drepturilor politice ale natiunei romane, si de limba, pentru ele se aflau atunci in deplina valore, dupa cum era sanctionate de inaltu aceea Maiestate, era si suntu legale, ca tota cele cuprinse in diplom'a inaugurate.

Martore suntu la acesta chiaru si inaltele rescripte din 20 Ianu 1867, care numai 12 dile dupa incoronare scosera din valore decisiunile dietei din Sibiu 1863/4, nu ca dora decisiunile aoselei diete ar' fi fostu nelegale, pentru ca ele fura sanctionate de legitimul succesor, rege si Mare Principe, si nici chiaru rescriptul, ce le scote din valore, nu dice, ca au fostu nelegale, ci numai atata dice, ca o parte din acele legi (ad. inarticulares diplomei din 20 Oct. 1860 si a constitutiunii din Fauro 1861) se asta in contrastu cu legile mai nove (din 1867), despre pusetiunea de drept publicu alu Transilvaniei facia cu imperialu (austriaco); er' principiul de egalitate civila, ilu diou rescriptele, ca e asecurato in constitutione fara deosebire de natiunialitate, relegiune si limba si de acea, dice rescriptul, ca ceealalta parte (ad. dreptulu politica natiunalu perfectu egala si dreptulu de limba intocma egala alu natiunei romane) a devenit de prisosu. Deoarece a devenita de prisosu, atunci dreptulu natiunalu politico si de limba trebuie se se asta intocma si in aceea mesura din 1863, dar' nu in mai mica muresa, cu atatu mai pucinu tabul'a rasa, in cadrulu nouei constiutuiri, — pentru ca altfel nu se poate dice, ca aceasta parte e de prisosu, deca dreptulu nostru vine micsiorato si inoa de nobis sine nobis, plesnindu in facia pretensiunile civilisationei europene, care va incremeni, candu va audi de unu modu de tractare ca aceasta! —

Natiunea romana de pe teritoriulu Transilvaniei dupa projectulu acesta ar' deveni numai pedepsita pentru virtutile cetatiensci, de care a datu totudeuna cea mai eclatanta dovada, sacrificandu si avere si vieta pentru tronu, patria, dreptu natiunalu politico si dreptu de limba perfectu egala, fara nici una respectu, cum suna dreptulu ei, ar' deveni numai pedepsita si condamnata la paria politico, dupa cum a fostu inainte de 1848 tractata de paria feudalisticu, cu totala ignorare a dreptului publicu transilvanu, care recunoscu si inainte de 1438 si in 1863 natiunea romana de atare, ci in pretiu de merite si fidelitate ar' deveni chiaru stersa din cartea vietiei si a existintiei pol. natiunale! —

Acum potu vedé si cei orbi, ce pretiu au pusu pe apromisiunile antagonistilor nostri politici, cari in 1865 in „Pesti Naplo” si in „Debate” se intrecea cu insinuatia de amicitia si bunavointia vulpina, ca ni se voru garantat

drepturile natiunale fara nici o indoiala; ca apromisiunile loru, ca mergu pana a ne sterge si numele natiunalu de romanu din cadrulu constitutiunii, pe care o cladescu de nobis sine nobis.

Asia e de nobis sine nobis, pentru a alegerile pentru diet'a de incoronare romanii nu si au datu voturile natiunali la nici unu deputatu nici maghiari nici sau straini; si toti, chiaru si unde se aflau numai cate 10-20 alegatori, le dedera unu romanu; in catu nici unu deputatu natiunalu nu mai poate dice, ca elu reprezentaza si pe romanii din cutare cercu de alegere alu Transilvaniei, ca adeverul fapticu lu plesnesce preste buzele mincinose.

Cetiti si in „Korunk” din an. resp. Nr. 26, care neputendo retace despre natiunal'a, dela alte natiuni in patria independenta spucatura a romanilor, chiaru si in scaonulu Ariesiului, nu se putu conteni a nu da testimoniu acestui adeveru, ca romanii fiind in minoritate si au datu voturile numai la romanu si n'au facutu alta cu aceea, decatuna una mica demonstratiune politica. Eca inse ca acea politica s'a redicatu adi la oca mai mare potentia, oa-ce deputatii straini nu mai potu dice astazi, cum facura 400 de ani sub sistem'a feudala si sub — contractul — unianei de trii natiuni regnolare, ca ei suntu totulu in Transilvania, ca ei reprezinta totulu, potu face tota de nobis sine nobis, ci vele, nolle, trebuie se marturisesc, ca natiunea romana din Transilvania adi nu e reprezentata in totulu ei in diet'a din Pest'a. Asta e fapta adeverata. Cautati prin tota protocolele alegilor si veti vedé, ca numai une creatori venabile pucine, -si dedera votulu fara calculu pentru pretiulu coruptiunei, inse ei o facura acesta numai ca individi singurii fara a prejudeca maturei demonstratiuni politice natiunale de atunci, care inse adi si are adeveratulu seu pretiu si trebuie se lu aiba, candu e vorba de factorii legislativi si de drepta pretensiune a civilisationei europene, care se cuprinde in cuvintele: „nihil de nobis sine nobis“.

Nu cu fortia, nu cu totala ignorare — inca si a numelui se castiga amicitia si concordia intre natiunile consorrori, ci cu reconoscerea dreptului cuvinitu fiacareia. Acesta aplanare o doresce si Mai. Sa imperatulu si regele apostoliu, candu se indur a vorbi in urma catra diet'a Ungariei in rescriptulu regescu din 3 Martiu 1866 asta:

„12. Afara de acesta e de dorito, ca tota determinatiunile legei din 1848, care pana acum nu se pusera prin Noi in activitate, se se superecameneze cu patrundietate la timpul suu. Aceste legi, care s'a creatu suptu apasarea de atunci a evenimentelor aguditorie de lume, portu in sene caracterulu de precipitan-tia, preoum arata acesta teoretica loru examinare si experientia o interesce, d. e. in privint'a legei de alegere, cu a carei aplicare s'a facutu pana scum esperimente de 2 ori.“

In punctul 20 sprijinu la unanim'a complanare a intereselor natiunali in ouentele: „Noi salutam concordia pacienta a tuturor locuitorilor tieri si cu cea mai viua bucuria una namic'a aplanare a intereselor loru, si vomu fi totudeuna gata ale sprijinioru taria“.

In acestu oraculu de Rege se oglindea unanim'a cointeligere pentru concordia la facerea legei, dar' nu totala ignorare, chiaru si a numelui romanu!!

Nu credemai incolo, ca s'a datu uitare cuvantele regesci, espuse in cuventarea de tronu catra diet'a Ungariei in 14 Dec. 1865, ca inaltu acele suntu si trebuie se fia pre normative pentru agendele sesiunii dietei acesteia,

La projectulu fusiunel Transilvaniei cu Ungaria.

S'a facutu projectulu, s'a presentata camei in 10 Novembre. Acum se ne punemana pe sufletu ou moralitate, ca moralitatea e prima conditiune a legei, deca e se fia ea saluta-

pentru care s-au rostitu. Ele cuprindu aceste în obiectul cestui:

... „In asemenea modu dorim Noi a sustiné ne angustate acelé determinationi ale sanotui pragmatis, care se referesou la intregitatea corónei Ungariei, si cu tóte, ca „Noi trebne se consideram a faptele complinite in deceniale din urma, totusi ne-amu indreptat în grigirea Nóstra de Principe alu tieriei spre a face posibile representarea tierelor corónei nóstre unguresci inca in diet'a acésta“.

„... Si provocam prin acésta pre statutile si representantii regatului Nostru Ungaria, adunati in dieta, că in privint'a art. de lege VII din an. 1847—8 se se observeze o asemenea procedura (de alu cumpani seriosu. R), pe trucă intrebatiunea acésta se afle o deslegare nu paruta si indoioasa dupa „liter'a morta a legiei“, ci in consonare cu toti factorii cu putere de vietia, prin o „alaturare a acestor u factori“ plina de incredere, o deslegare duratoria si indelungu tienetória“.

Din cele de susu se vede, ca deslegarea unei cestuii că acésta nu se poate face fara reviuinea art. VII mai anteiu, cu statu mai puicio unilateralminte, de noi fara noi, cari in poterea faptelor complinite —, dupa cuvintele Maiestatis de susu — inca pretendem a fi factori cu potere de vietia. —

Se scia lumes, ca cu tóta provocarea de susu a Mai. Sale că rege, pentru fusionarea Transilvaniei, ai carei pamenteni romani: nobili pe cati si maghiari, proprietari mari si mai mici, demnitari de tóta plas'a, intielegint'a că orcare alta națiune din tiéra, economi de vite invidendi, ampliati, negotiatori, fabricanti si pucini mese-riasi, suntu la numera preste diuometate din poplutiuni ei, s'a facutu unu proiectu, in care nici numele de romanu nu se poate afts, nici cu lamp'a lui Diogene, dar' pentru confesioni s'a concesu si turnuri. Dixi et salvavi animam. —

Dela universitatea sasésca.

De vr'o cateva septemani se occupa universitatea sasésca cu reformele nòue. In septemana trecuta se propusera mai multe proiecte pentru compunerea corporurilor prin alegere. Proiectul majoritatii trecu prin desbaterea generala, dar' reformele uniforme si estinse nu astara aparatori multi. Omenii tragu jaru totu la óele partitelor si de sici multu nu se poate astepta. —

Dep. romanu Mihale Dobro, nemultiomitu cu principale statutale si dode in comis. in 2 Nov. a. c. urmatoriu

VOTU SEPARATU.

„Inainte de ce asiu pasi la opugnarea unoru paragrafi din proiectul comisionei de siepte, care tractéza despre compunerea corporationilor representative in „fundula regescu“, si care proiectu deja e primitu si considerat de majoritatea comisionei respective, de aptu pentru a a se recomandá plenului inolitei universitatii, spre a se luá de baza pentru desbaterea generala, — trebuie se me dechiaru decisiva in contra principiului statorit in proiectul respectivu, care este principiul alegerilor indirecte pentru compunerea celor mai inalte corporatiuni representative in fundula regiu, si anume: a donarilor u scaunale si a universitatiei.

Proiectul de sub cestione ignoréza cu totu referintiele de drepta secularie, dupa cari fiacare individu sui juris s'a bucuratu in fundulu regiu si pana la anulu 1848 de drepturi egali (natura fundi regii nullam patitur juriu diversitatem), si creaza acea stare precaria de dreptu, dupa care partea cea mai mare a poplutiuni este desbracata de totu dreptulu, de a contribui la oroirea sortiei sale.

Acésta se intentiunéza prin statorirsa principiului alegerei indirecte de o parte, éra de alta parte dupa unu censu cu totulu nedreptu.

Dupa modest'a mea parere, compunerea corporatiunilor representative, de cari ne este vorba — va fi atunci mai drépta si mai corepondietória scopului, candu membrii acelor'a voru si efucsulu majoritatii alegerilor indreptatiti, — a caror u vointia nu va poté fi influentiata, celu pucinu no asia lesne că atunci, candu aceea aru si efucsulu numai unei minoritati esite prin alegere indirecte din totalitatea membrilor indreptatiti.

Asia dara eu in alegere indirecte vedu o tormuire nedrepta in dreptul si influenti'a ale-

gatorilor, de a face intrebuintiare din dreptulu loru de alegere incepndu dela representantii comunale pana la acea a municipiului intregu (universitatii).

Din impregiurarea, ca eu la compunerea celor mai inalte corporatiuni representative, precum este compunerea adunarei de scaunu si a universitatii, cum in contra alegerilor indreptatiti si pentru alegere directe, nu voiescu se mi se presupuna, ea dora eu asiu voi a subtrage din competititia representantilor comunale, dreptulu de a debata, si a aduce decizioni in agendele loru comunale — si acel's a'lu transpune desbaterei tuturor membrilor indreptatiti din comun'a respectiva; — nu nici decatu, pentru ea dreptulu acest'a alu representantiei comunale — in cera referintiele sociale, nefindu consultu că pentru tóte afacerile comunale, unele chiaru cu totalu neinsemnat, se se adune toti membri indreptatiti si comunie.

Cu totulu altintreia sta lucrul cu adunările scaunale si universitates; acestea se conchiamă numai a rare ori, éra membrii pentru aceste corporatiuni se potu alege pre mai multi ani, asia catu alegatorii numai in cate doi trei ani se fia siliti a abdice pre cate un'a séu dôuse dile de lucrurile loru economice, pentru de a face intrebuintiare din celu mai frumosu dreptu constitutiuale.

Som in contra mentionatului proiectu de statutu mai departe si din acea maneoare principale a majoritatii comisionei, dupa care co-munele sasesci se supunu tutoratului si majoritatei comunelor cetatiene, si dreptulu de alegere a acelor'a se face ilusoria in cele mai vi-tali afaceri constitutionali (14 al. 2).

Pana aici mi-amu desfasurat motivele, din cari nu potu adoptá principiul alegerei indreptatiti statorit in proiectul majoritatii comisionei de siepte; acum me voi incercá a mi face si unele observationi ce le astu de lipsa la unii paragrafi singuramente din proiectul amintit.

Inainte de tóte me dechiaru cu totulu in contra numirei de Sachsenland intrebuintata in proiectul respectivu — una terminu acest'a fara de nici o baza legala — pretindendo, ca in locu acelu'a in totu loculu, unde se face intrebuintare de densulu, se se suplinesc prin terminula legala „fundu regescu“. T. R.

Dupa cele de susu judecandu, nu si spargu ómenii capulu pentru reforme generali, ci numai pentru carpituri de plapome vecchi. —

Pretiuiirea limbei romane.

Multa stimete Dle Muresianu!

... Eu patimescu tare in privint'a santei, bagu Séma se apropia. —

Ministeriula de cultu maghiaru ne-a in-connosciuntati oficiose — firesce in limb'a maghiara — si pe noi, ca au loatu agendele cultului si ale invetiamantului, cari pana acum era sub guberniu transilvanu, la sene si si-ad inceputa activitatea, si in urm'a acesteia deadreptulu au inceputo a ne tramite ordinationile sale.

Noi ne vomu tiené de ale nòstre, si correspondientele nòstre cele oficiose totudéuna ni le vomu face in limb'a romana. Déca tóte ordinarie romane transilvane ar' face asemenea, ce bine ar' fi? dar' tare me temu, ca preoum inainte de acésta, asis' acum inca mai vertosu ne voru lasá in scartu, si ne voru paralisa, si compromita facundu'si limb'a ordinariatului cea oficioasa pe cea maghiara! ca causei națiunale nici una inimicu nu i poate strica statu catu ei poate strica phariseismulu hipocriticilor si renegatilor eei fi — perirea ta dintru tine o Ieraile!

Oftanduve cu la toti si cu la tóta casa, multe serbatori ale Pasilor, ou bucuria, ferire si statornica sanetate a ajunge la multi ani cu pace, remanu

Alu multa stimete Dte

de totu binele voitoru

Metropolitul Alecsandru m/p.

Blasiu 5/17 Aprile 1867.

Am cititu priu diurnalele maghiare, ca Il. Sa episcopulu Armenopolei ar' fi designat de viitoru metropolitu, pre canda noi n'avemu nici o soire alt'a despre acésta. —

Brasovu 20 Nov. Eri, in diu'a onomastica a primei patroné a Reuniunei Mai. Sa imperatés'a si regin'a Elisabet'a, Reuniunea Femeilor Romane etc. pentru mai solid'a

crescere a secolui frumosu romanu, tienu adunarea anuale generale. Pe la 9 ore se tienu cultu ddiessou, in biserica capitale la St. Nicolas, unde -si intronira membrele rogiatiunile pentru indelung'a vietia si fericire a Patronei Reuniunei dimpreuna cu tota famili'a domitória; ér' dupa cultulu bisericescu se adunara in sal'a gimnasiului romanu, unde se dode reportu despre lucrarile si socotelele fondului Reuniunei, alegunduse una comisiune pentru ratificarea loru. Se facu si una colecta marimisosa pentru Reuniunea Femeilor Romane dio Iasi de vr'o cateva dieci de galbeni. Fondul Reuniunei e la cifra de 30.281 fl. 54 cr. m. a. Fontan'a Reuniunilor romane pure națiunale are lipsa de ajutoria si sprijinu mai caldurosu, cu totu felu de concuise din tóte partile, că se poate inteti ajungerea scopului celui mare, care e patriotic națiunale si intsligent'a crescere a generationilor națiunii; dela mama se imbé virtutea romana, gloria si noblet'a faptelor; mamele, numai mamele bine si intelligent' crescute ne potu da națiunei Mocii si Scaevolas, Grachi, Meteli, Codrii si Valerii, sufocandu spiritul slavie si alu indiferentismului letargiosu si tiranitoriu, si inaltianda in locu pretiuiurea demnitati si a aspirationilor, la care ne indreptasesc pretensionea timpului si a civilisatiunei europene! —

Una Amicu alu Reuniunilor.

Blasiu 10 Nov. 1868.

Dle Red.! la „resu netalu“ din partile Fagarasiului, te rogu, binevoliesce a publica urmatörile observari.

Sinodul bisericei nóstre dela 11 Augusto a. c. a pusu fizitorialui mitropolitu 10 conditioni de alegere, respective a facutu dicece o noclusa si nodali, din oari conclusulu antanu suna asia:

„Autonomia constituunale si sinodale a bisericei gr. catolice romanesi este si va ramane restaurata pentru toti secolii. Iotru intlesulu canoneloru emanate dela cele 8 concilia ecumenice, pre catu acelu aseoura drepturile dieceselor si ale archidioceselor, cum si dupa analogia pracei nóstre bisericesei observate din secolii mai inainte de a se fi alteratu aceea prin maiestriele absolutismului.“

Ér' conclosulu alo 9 dice din vorba in vorba:

„Jurisdictionea scaunelor protopopesci este restaurata, si orice despusesti luate spre desfiinti rea loru, fara de coirea si fara de vol'a clerului introduce in biserica nóstra pre cale antioanonica, remano nule.“

Ea credu, ca sanctii parenti adunati la acela sinoda au lucratu ou cugetu, că vorba se se face trapa. Deci crediu, ca indata dupa facerea concluselor preamentite au si inceputa a lucrá cu tota poterea jurisdictionaria, ce scaunele protopopesci au in biserica nóstra.

Acest'a o credio cu statu mai vertosu, ca fiacare dintre domnii protopopie detorii sub grea respondere a observá conclusale sinodale, — si nici nu are libertate de a deprinde mai multa poterea jurisdictionaria a protopopilor. Tribunalele matrimoniale dio Blasiu au trebuita se incete inca dela 11 Augusto. — Protopopii au trebuitu se'si iè procesele pendente si se aduca sentenie dupa uealu de inainte de introducerea legilor matrimoniali.

Déo nu se va fi urmatu asia, atunci celi ce nu au nrmatu oale acel's a legale, suntu a fara de canone si urmeza pre una cale neierata si nejustificabile din nici unu punctu de vedere, — ca legile matrimoniali in biserica nóstra nici una data nu au avutu validitate canonică (nici chiarn dupa doctrinele oltramtanilor), ei au fostu una octroare imensa bisericei nóstre de ministrul Leo Than si de sistemul, carui sierbiea elu. Cine e in stare, postim, probeze contrariolu. — u.

UNGARI'A Pest'a 16 Nov. In siedint'a dio 12 a camerei deputatilor dupa unele manunte si dupa oetirea reportului comisionei finantiale privitor la bugetulu din 1869 dep. Kéthely oetase reportul comisionei centrali in causa naționalitatilor, punendo pe més'a casei renomitalu proiecta de desnaționalizare.

Alecsandru Mocioni luandu ouventul in causa naționalitatilor vorbesee sia:

Olorata casa reprezentativa!

Comisia emisa in caușa nationalitatilor a substerpnă dōue proiecte, pe alu maiorițatei si pe ala minorităei. Cesto din urma, precum se scie, este elaboratul deputatilor de nationalitate romana si serba. Olorata casa reprezentativa — macar ca nu era obligata, totusi in conformitate cu regulamentul casei, a indreptat ambele proiecte la secțiuni.

Dupa ce ea si consocii de unu proiect cu mine, cari partinim proiectului minorităei, nu poturam ave norocirea de a castiga majoritate de voturi macar intr'una secțiune pentru acestui proiect de lege; de alta parte dupa ce, considerandu noi importanta straordinaria a acestui obiect, credem a fi de trebuinta, ca ororata casa intr'acēsta cestiu se decida numai pe temeiul unei debateri ombilaterale radicale, si asa si se pare invederata lipsa, ca la desbaterea acestei cestii se se afle pe tapetul proiectului nostru, alu minorităei: mi iea libertate a respică, ca pe temeiul dreptului de initiativa ce compete fiașrui membru, depun proiectul amintito că alu meu pe mēs'a casei cu acoaragare, că acel'sa se se puna la ordinașa dilei totu odata si impreuna cu proiectul comisiunii centrale."

Caușa a primita si lupta va fi mare.

La ordinea dilei se pune bugetul, si la punctul 8, unde e vorba de dotatiune pentru gimnasiulu romanu din Brasovu, romani si facu observarile, anumitul

dep. Puscariu aproba ajutorirea gimnasiului respectiva din partea statului, inse denumirea profesorilor a celoia propune a se rezerva comunitati bisericesci. —

Tinca springesce parerea lui Puscariu.

Sig. Borlea: Olorata casa! Dupa parerea mea, nu convine cu constitutionea si liberalismulu, că drepturile si beneficile folosite prin unele confesiuni sēu naționi nemaghiare chiar si in epoca absolutismului, se fia calcate si scirbate sēu restrinse prin una dieta si priu unu guvern constitutional.

Ei bine, gimnasiulu romanu din Brasovu de religiunea gr. orientale a avuto chiar si in epoca absolutistica unu ajutoriu de 4000 fl., fara de a fi foatu marginitu sēu restrinsu prin ceva conditiuni in ecsercerea drepturilor sale. Dupa parerea mea, ar' fi, prin urmare, una procedere nejusta si neconstitutionala, că insasi onorabilea camera, unde de atates ori fū accentuata libertatea si liberalismulu, se despoue gimnasiulu romanu din Brasovu de religiunea gr. orientale de succursulu, ce l'a avutu si pana aci, respective se faca pendinte acesta micu succursu de nisice conditiuni cari, nepotendu si primite, l'ar despoua priu una atare apucatura viciena de succursulu ce i s'a datu.

Din aceste consideratii si motive, consentu ou propunerile dui deputatu Pascariu.

Sam. Bonis se incercă a combate parerea de sub intrebare, sustinendu dreptulu guvernului de a denumi profesori. — Se primește testual comisiunei fin.

Siedint'a din 13. Ministrul Wenzel pune pre mēs'a casei proiectul de lege despre uniunea Transilvaniei cu Ungaria, pentru a tiparinduse se se pertracteze praferentor, catu mai curondu.

Apoi trezinduse la ordinea dilei, se continua pertractarea bugetului, votanduse una sumă rotunda de 60.300 floreni pentru invetimentu; er' sum'a de 163.540 fl. ceruta in favorul indigintelor culturii generali se denegă, in locul aceliei se apromite ministeriului respectiva unu creditu suplentitoru, care va fi a se cere dela dieta atunci, candu proiectul invetimentului poporului va fi pus in valoare. Sub titlulu stipendielor, ajutorielor si preliminarilor s'a votatu 40.000 floreni, cu conditiunea, că 20.000 din aceia se se alature fundurilor de pensiuni pentru instructiunea poporala, apartinandu acestor'a pana ce se voru face dispuștiunile recerute in favorul pensiunarei invetatorilor poporali.

Carolu Horvath propune a se vota ceva ajutoriu institutelor gimnastice.

Fr. Deak propune 5 mii floreni pentru salarisarea profesorilor de gimnastica. — Se primește.

Celelalte pusetiuni ale bugetului, instructiunii publice se primește fara modificationi; numai punctul referitor la universitatea petanca produse dispute.

Seor. Gedeon Tanárky, absentandu mi-

nistrul cultelor, responde interpellatiunei, ce s'a facutu eri in caușa universitatii, apromitiendu, ca va prezenta casei in catu mai curențu arata despre toate averile, venitulile si erogatiunile universitatii, in u:ma cere a se vota 50.000 fl. pre sēm'a universitatii pentru anul 1869.

B. Lud. Simonyi ar' dorit, ca universitatea se se dechiare de neconfesionale.

Dupa una discutiune lunga sum'a ceruta pentru universitate se vota, si ministrul cultelor este provocat a reporta despre averea universitatii si despre adaugerea salariului profesorilor.

Deci in favorul instructiunii publice s'a votat suomele urmatore:

1. Pentru administratiunea centrale 245 mii fl.

2. Pentru scopuri bisericesci: 290.000 fl.

3. Pentru invetimentu: 1) pre sēm'a inspectoratelor superiori ai districtelor de invetimentu 27.400 fl., 2) pentru sustinerea si ajutorirea mai multora institute de invetimentu 253.700 fl., 3) cu titlulu stipendielor etc. 60.300 fl.

4. Pentru indigintele culturii generali:

1) pentru invetimentulu poporulu 232.700 fl., 2) pentru sprinjirea mai multora institute si scopuri scientifice.

Cetim in „Federationea”, ca in decursul desbaterei bugetului acestuia, venit a se vorbi si de sum'a de 58.000 fl. preveduta in bugetul ministeriului de interne ca subvenție pentru teatrul național ungurescu. Deputatul serbu Dimitrievicu, luandu in consideratiune, ca sum'a preveduta in bugetu pentru diverse institute intreco oifra de 300.000, ceru, că se se dè si pentru teatrul serbescu din Neoplant'a unu ajutoriu de 5000 fl., pentru care petitionasera serbii. Acēsta propunere o sprinjini Nicoliciu, amintindu, ca aci este ocașia ca ungurii se documenteze in fapta, ca fratiștatea si indreptatirea egale, ce o totu repetiesc, nu suntu numai vorbe gōle. Mai sprinjini acēsta propunere si Nyáry si Hrabovszky, — inse, că in tōte lucrurile, se arata si aci, ca „urm'a alege”. Ca tōte ca dui Deák propuse, că se nu se dè nimic'a nisi teatrului ungurescu, care propunere inse nu credem, ca a aspirat se fia primita, venindu lucrul la votu propunerea comisiunii cu 58.000 pentru teatrul ungurescu se primi si prin acēsta, firesc, a lui Deák cadiu, era pentru propunerea lui Dimitrievicu se scolaru numai romani si serbii, oari mai erau de facia. Eea indreptatirea egale ongăresca: pentru un gori 300.000 fl. pentru majoritatea tierei O!

In sied. din 14 d. Hosszu luandu covenitul obseva, ca proiectul de lege despre ecsecutarea uniunii sustine art. II din 1848 despre alegeri, care inse nu corespunde nisi idei de uniformare, nisi egalitatii de dreptu, nisi relatiunilor poporului diu Ardélu, asa elu recomanda casei una proiectu alu seu in locul celuilaltu. Propunerea lui Hosszu se va per tracta dupa ordinea camerei. Hosszu vrea legea de alegeri din Ungaria. —

AUSTRIA INFER. Vien'a 18 Nov. Dupa ce se primi in sen. efectivulu armatei de 800 mii soldati cu legea de armare animale vienesilor indata inceputa a se mai redioa, in sperantia, ca dualismulu nu va impiedeca, că monarhia se remana austriaca in fapta. Acēsta idea se ventileaza mereu.

— Mai. Sa imperatulu prin biletulu de mana catra cancelariulu br. Beust cu datu 14 Nov. 1868 ilu iusarcinéza pe acesta, a descoperi corporilor statului, ca voi'a Mai. Sale este, că pe viitoru in actele suverane si in tractate cu puterile straine se se intrebuitieze titlulu: Imperatru alu Austria, Rege alu Boemiei etc., si Rege apost. alu Ungariei, er' in contestu: Imperatru alu Austria si Rege apost. alu Ungariei; apoi: Mai. Sa imperatulu si regele or' Mai. Sa imperatresa si r. ap., er' imperiu: „Astro-maghiaro”. Biletulu e contrasemnatu de min. Beust.

— Din „Zukunft” scrie T. R.: București. Dui Em. Cretulescu a primi eri urmatore instructiune preoale: „Romani a sororua cea mai jună a Franciei se va arata pururea démna de națiunea sea mare, care a functionat că nasia la autonomia principatelor. Politica cea precanta a principelui Carolu, carea farmecă si entuziasmă (cuvinte de origine) majoritatea naționei —, si va română și credintioasa ei va apăra principiul libertății tie-

rei, ce'lui ameninta unu statu vecinu. Regimul are indeitori naturale facia cu romani de dincolo de Carpati si indeitoriile aceste le va impinge Protectorii naționale romane nu voră de negă bunavointia si sprinjulu loru nisuntie loru, cari tientosu spre asia ceva, ale principelor Carolu”. Acēsta e esenția instructiunii. Mai are dui Cretulescu misiunea de a protesta contra ostilitatilor presei austro-ungurești ai specialu de a cere explicații pentru expresiunea dui de Beust in comitetulu de înarmare in privint'a Romaniei. Br. Offenberg (consulul rusesc R. T. R.) a desmentit dela acēsta, inse Bratianu a ramas la acēsta dorintia.

Preșa oficioasa de aici a inceputu acum a agită (?) si contra Serbiei. Barbatii de statu din Belgradu suntu patrioti si șomeri onorabili; ei nu voru se rischeze nimica pentru scopuri straine.

„Bohemia” capata o scrisoare din România, in carea spune, ca acēsta e punctul celu mai delicat alu Europei. Mai departe spune, ca acolo se pregatesc lucruri, cari trebuie se stă in legatura cu alte intreprinderi din alte parti si cari intreprinderi de acolo poti pune de odata dōue staturi marginasie in flacari. Vorbesc apoi, ca unu număr de oficieri prusieni mai cu séma dela garda (Landwehr) si cinci mii (?) de suboficiieri prusieni se afla in România, cari invadă pre armat'a romana regulamentul de exercitie dupa sistem'a prusiana etc. „Bohemia” dice, ca ea privire la intemplierile acestei se a modificat legea pentru naționalitati la dict'a ungară si aduce totu cu aceste evenimente in legatura si recrutarea de fasci. — Cine va apăti cu bagare de séma cele scrise in sirurile din urma dupa „Bohemia” va conchide lesne si la adeverul său neadeverul scirilor beci. —

ROMANIA. SOCIETATEA TRANSILVANIA

(Capitolu.)

XIII. D. presedinte arăta, ca comisiunea propune de stipendiu alu societati si pe d. Ioachim C. Drăgescu.

D. Hajdeu, luandu covenitul, sustine ca alegerea dui Drăgescu este forte nemerita. D. Drăgescu e distinsu nu numai prin studiile sale dura si prin lucrari literarie. Dui studiază medicin'a, cea mai liber'a si mai independente dintre profesioni.

D. presedinte arăta, ca de ore ce a se primi de comitetu a se alege toti stipendistii dintre concurentii del fasci, admite in tōte opinionea dui Hajdeu, ar' dorit inse a se fissa anii studiilor.

Totu de acēsta opinione este si d. Tacito. D. Chetieanu crede, ca fisarea anilor de studiu e mai bine a se lasa la apreciarea comitetului la timpului seu.

D. presedinte pune la votu alegerea dui Drăgescu propusa de comisiunea comitetului.

Dupa deschiderea urnei si cetirea voturilor, d. presedinte proclama pe d. Drăgescu de stipendiu alu societati ou unanimitate de voturi, (intregul comitetul aplauda).

XIV. D. C. Fortunatu e de parere a se tramite unu stipendiu si pentru literi, de aseara propune a se tramite d. Lepadatu, recomandat de comitetul din Sibiu, in locul lui A. Radu recomandat de comisiunea noastră; d. Fortunatu face elogiu dui Lepadatu.

D. Tacito, reportula comisiunei, intră dea admite comitetul tramitera unui stipendiu pentru literi; in casul acesta imparte-siesc opinionea colegului seu, adica de a se pune d. Lepadatu in locul dui Radu; comisiunea se invocase la acēsta.

D. presedinte ar' dorit se despersonalizam discutiunea, se nu discutam deocamdata de d. Lepadatu, Cocorada sau Radu; se nu uitam inse, ca numai cu filosofia greu se poate trai in Transilvania.

D. Hajdeu sustine, ca de aici poetala e menită a ramâne seracu, data actiunea lui asupra sentimentelor poporului e forte poternica, mai ales candu scie la timpu a intona cate unu „Desteptate Romane” că nemuritorul Mureșianu.

D. Lazarescu dice, ca se scie forte bine ceta influenta poate ave unu profesor asupra formarei intelligentiei si caracterului unui student, inca din prim'a copilaria, deci in interesul formarei caracterului nationalu alu studenților, e de necese că se se tramite d. Lepadatu

pentru litere, pentru a se schimbă direcțiunea educației și instructiunii, care acum e de totu germana.

D. presedinte dice, ca n'are nimicu contra celoru dise de d. Hajdeu și Lazarescu; dară inca ce privesce canticulu de „Destepitate” orede, ca nimicu nu împedeca se fia cate odată intonat si de catra unu medico său politehniciu Schiller, poetulu și istoriculu, eră medico de profesion. Dr. Popu, autorulu cartiei despre tipografile romane și alu admirabilei prefaciuni puse in fruntea psaltirei lui Prale, inca eră medico; chieru Dragescu alu nostru de si studiéa medicin'a, ce frumosu a scrieu Noptile Carpatine! De aceia ar' propune la alegerea comitetului pe recomandati comitetului din Sibiu si anume pe dnii Lepadatu și Cocorada.

Se pune la votu alegerea celui de alu treile stipendistu alu societatei.

Din 11 voturi d. Lepadatu primi 8; d. Cocorada 3.

D. presedinte proclama pe d. Lepadatu de stipendistu alu societatei. (Toti membri aplauda alegerea.)

XV. La propunerea dlui presedinte comitetului decide:

I. D. Dragescu va studia medicin'a la Itali'a.

D. Bozocea sciintie technice in Parisu.

D. Lepadatu litere in Parisu.

II. Fiacare va primi unu stipendiu de 150 galbeni pe anu, incependum la 1-a Oct. 1868 numerati pe oate patru luni inainte.

III. Fiacare va primi oate 20 galbeni bani de calatoria.

XVI. Ne mai fiindu nimicu la ordinea dle, domnulu presedinte redioa siedint'a la 5 ore si diumatate si dnii membri se despartu multiamiti de fericitulu resultatu alu siedintiei de astazi.

Siedint'a viitora va fi Dominica la 11 Oct.

Subscriși: Presedinte A. Papu Ilarianu, vicepresedinte A. Lupascu.

Secretari: I. R. Petricu, Ioane Procopiu.

Membri: D. Zamfiru, G. Misailu, Hajdeu, I. C. Tacitu, C. Fortunatu, St. Lazarescu, Chetieanu. —

Pres'a occidental se occupa forte multu cu Romanii orientali.

„Le Memorial diplomatique” ie in aperare modalitatea, care o observa principale României, lasandu că in locu se respunda ministru la ministru. Eea resonulu in „Le Mem. dipl.”:

Mai multe divaria au fostu surprise, ca principale Carolu alu României, in locu de a respunde insusi la ultim'a epistola viziriale ce i se a fostu adresatu de catra Ali-Pasja, Serenitatea Sa a insarcinatu pe gen. Goleșcu miu. de externe ai respunde.

Nu trebuie se perdemu din vedere, ca România dela 1862 este unu statu constitutional; astfelio dara, dupa sistem'a constitutionala, ministrii respondu misionilor adresate dela unu guvernemenu la unu alta guvernementu.

Conformanduse acestei regule generale principale Carolu n'a potutu opina, ca lipsesc a da curten'a datorita puterei suzerane, ci din contra elu s'a pusu in limitele legale, ce constițiunea dictéza actiunei sale personale.

In vechime, este adeveru, principii Moldo-Romaniei corespundeau cu marele viziru prin intermediul ministrului afacerilor straine a tierilor respective; dara aceste comunicari, redactate in limb'a turca, nu erau acoperite de semnatu'r a ospodarului, ci erau investite de sigilu statului si cont: asemnate de unu functionario numit „marele Postelnicu”.

De atunci, in virtutea tractatului dela 1856 România, că parte integranta a imperiului otomanu, a fostu admisa a participa la dreptulu publicu europén; nu este dara de miratu, că guvernemenu principelui Carolu se urmăza tradițiunilor diplomatic, dupa care una suveranu nu corespunde cu una ministru strainu, ori catn de inalta ar' fi posițiunea acestui ministru relativu la afacerile ordinelui publicu.

Suntemu in mesura a afirmá, ca sublim'a Pórtă nu in acesta cestiune a facuto obiectiuni paterilor garante. —

Cronica esterna.

Paris u 10 Nov. Print'ou decretu publicato in „Monitoru”, catedr'a de limb'a si literatur'a slava, in colegiulu Franciei, iea titlulu de: Catedr'a limbelor si literaturilor de origine slava.

Paris u 11 Nov. Procesulu intentat contra acelor'a, cari au deschisu subscriptiuni pentru erectiona unui monumentu lui Baudio republ. va incepe la 13. — Divariele publica o declaratiune subsemnata de mai multi advocati, intre cari si Cremieux, dicundu, ca arestarile urmante nu suntu fondate pe dreptu. — Divarijulu „Secululu” a deschisu si elu o subscriptiune.

Paris u 13 Nov. Divariele „Patria” si „Francoia” declara, ca novel'a despre modifica tractatului de Parisu este ou totalu falsa

Madrid u 11 Nov. „Gazet'a de Madridu” publica legea electorale pentru Cortesii constituant: Toti spaniolii dela versta de 25 ani suntu alegatori, afara de aceia, cari suntu privati de drepturile politice si condamnati la pedepse aflictive. — Alegorile se vor face prin provincii in modulu urmatoru: adica 45.000 locuitori voru numi unu deputatu. — Votarea va tiene 3 dile. — Nomerulu deputatilor va fi de 350.

Madrid u 13 Nov. „Gazet'a” anuncia, ca s'a subscrisu in Spania pentru imprumutu patru milioane si diumetate scude. — Alegorile cortesilor vora incepe la 15 Decembre. —

Londra 11 Nov. In camer'a comunelor, toti membri din stang'a au depusu astazi mandatele loru.

Petersburg u 10 Nov. Unu ueazu ordona functionarea unui divariu cu numele: „Monitorulu guvernului”, singularu organu al tuturor ministerialor, cu incepere dela 1869.

Petersburg u 13 Nov. Unu ueazu ordina recrutarea in totu imperialu dela 15 Ianuariu pana la 15 Februarie, in proportiune de 4 soldati la mia de locuitoiri, spre a se completea armata si flota.

Petersburg u 14 Nov. Luni s'a tie nutu anteia conferintia militaria in privitiu restrictionei intrebuintiarei glontielor esplosibili, sub presedintia ministrului de resbelu. — Siedint'a viitorie va ave locu Vineri. —

Alexandria 11 Nov. Principale Hattim a fostu gonita, pentru a scriau o sorișore revolutionara lui Hasan-Bey in Siri'a. — Principale s'a dusu la Constantinopole. —

Novissimu. Diurnalul francescu „Débats” din 10 Novembre reproduce dupa „Nord-Est” din 2 Nov., care e in soldalu maghiaru, una corespondintia din Bucuresci despre organizarea armatei, insirandu totu regimenterile de linia, gendarmeria, dorobanti, graniciari, militia, si insomandu totalulu la 87.358; care numera dupa lege pota se fia indoit, si cam. Brateanu dandu'i man'a cu resursele tierei n'ar sta pe unu momentu la indoiala a pune pe pitioru de resbelu 174.000 fetiori; er' acum armata de linia e numai 16.000, dar' arsenala e indoit pe cate se cere, tunuri prusiane de otela cu implatura din dreptu si din arme si munitione aglomerata o parte e destinata a arma pe romanii din Transilvania si Banatu s. a. scornituri neacalite. —

Nr. 1499 1868.

1-3

Ecrire de concursu.

Pentru unu stipendiu de 120 fl. v. a. din fundația fericitului Efraim Klein de Montul, prin acesta pana in 15 Decembre a. c. st. n. se scrie concursu.

Pentru dobândirea acestui stipendiu potu concură aceli teneri studenti, cari au in studia clasea generale I. cu eminentia si portare morale buna, dintre cari vora avé preferintia, celi cari suntu consangenii cu piulu fundatore repausatu, cari in poterea literilor fundationale -si voro pota face studiale sale la ori si ce institute de invetiamentu din tiéra, pre candu dela celi neruditii cu fundatorele se cere că se si faca cursula loru de invetiamentu eschisivu numai la institutele de invetiamentu din Blasius.

Cerile concursuale cu recerente documente intrate concurentii au de a si le susterne sub insemnatului consistoriu metropolitan.

Blasiu 9 Novembre 1868.

Consistorioul metropolitan gr. cat. de Alb'a Iulia.

ARATARE.

Cu acesta am onore a face aratare cu totu stim'a, cumea am deschisu in strat'a Calderarilor Nr. 504 facia eu intrarea in strat'a Franciscanilor, ou depositoriu din productele mele, care sunt forte bine assortite

Pelarii de cavaleri si dame

de cele cari se tien de resortulu meu. Oferescu in deosebite calitati:

Pelarii de cavaleri dela 2 fl. pana la 5 fl. bucat'a.

Pelarii de dame neornate, dela 1 fl. 80 cr. pana la 2 fl. 30 cr.

Pelarii de dame ornate (galate), dela 4 fl. 50 cr. in susu.

Si ieau asuprami reparaturi cu pretiuri estine si adjastare prompta. Me rogu de incredere favorabila, ca eu me voi sili totudéuna a justifica increderea ce mi se va da.

Brasovu 31 Octobre 1868.

Iosif Szendy,
pelariu.

AVISU

celoru in dreptu de a vinde obiectele medicamentale

BALSAM - PRESERVATIVU

uniculu medicamentu escelinte contra spasmurilor, bolilor de stomac de orice natura, epilepsia, colica repede, diarea, versaturi la femei impovorate, colera, colerina, restaurarea dupa bôle indelungate si regularea organelor mistuitorie, analisatu si aprobatu de chemiculu servituloi sanitariu din Vien'a si usatu de multe celebritati medicale.

Se tramite numai la primirea pretialui (pe comunitant) ori la posta (Postnachnahme). Pretialu unei butelie originale cu capsula de cusutoriu si sigila dimpreuna cu instructiunea in 3 limbe e 1 fl. 50 cr. In Brasovu se afla in depusulu centralu in apotec'a lui MILLER la „corón'a de auru”, tergula pescelui, si la Anken et Comp.; precum si in Bucuresci la d. I. Sotsek negotiatoriu. La apotecarii in: Esseg, Adele Deszathy; in Fagarasiu I. Megei, in Sibiu M. Sill si negotiat. I. Thalmeyer; C. Konya in Iasi; Dr. Hinz in Clusiu; Alb. Jeney in Muresiu-Osiorhei; Paulu Breuer in Laposiu lung.; Rud. Smettau in Ploiesci; Csuta et Comp., negotiatoriu in S. Szt.-György si Ioane Ajtai negotiatoriu in Rosia.

4

Peli de epure

in cate una si cu redicata cumpara si oferesce cele mai mari pretiuri

Iosif Szendy,
palariu,
strada Calderarilor Nr. 504, facisiciu cu inratul in strat'a Franciscanilor.

Ecsemplaria din Gazeta,
lipsa Nrii confiscati, se afla destule. — Se poate prenumera si dela 1. Oct. — Refuirea ?!! —

Cursurile la bursa in 20. Nov. 1868 sta astia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 52 cr. v.
Augsburg	—	—	115 , 50
London	—	—	117 , 15
Imprumutul nationalu	—	—	58 , 45
Obligatiile metalice vecchi de 5 %	—	—	59 , 10
Actiile bancului	—	—	683 , —
creditalui	—	—	232 , 50

Obligatiile transilvane ale desarcinarii pamantului in 16. Nov. 1868:

Bani 71.25 — Marfa 71.57.

Editiunea: Cu tipariul lui

JOANE GÖTT si fiu HENRICU.